

Народна библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново

Университет по библиотекознание и
информационни технологии

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

БИБЛИОТЕКИ ЧЕТЕНЕ КОМУНИКАЦИИ

СБОРНИК С ДОКЛАДИ ОТ
ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА НАЦИОНАЛНА НАУЧНА
КОНФЕРЕНЦИЯ С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

На тема

*Съхраняване, опазване, дигитализиране и популяризиране
на движимото културно наследство*

13 – 14 ноември 2025 г.

Народна библиотека „П. Р. Славейков“
Велико Търново, 2026

Изданието се осъществява с финансовата подкрепа на Национален фонд „Култура“ по програма „Културно наследство“ 2025

Авторите на докладите носят пълна отговорност за съдържанието, оригиналността, изказаните становища и цитираните източници и литература.

- © доц. д-р Калина Иванова, научен редактор, 2026
- © проф. Ивелин Иванов, съставител, 2026
- © д-р Иван Александров, съставител, уводни думи, 2026
- © Марина Стойкова, графичен дизайн, технически редактор, 2026
- © Авторски колектив, 2026
- © Народна библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново, 2026

ISSN: 1313-8138 (print)

ISSN: 2683-0981 (online)

Предговор

Двадесет и четвъртата национална научна конференция „Библиотеки – четене – комуникации“ се проведе на 13 и 14 ноември 2025 г. в Регионална библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново. Традиционният научен форум отново събра изследователи, преподаватели, библиотечни и музейни специалисти, архивисти и представители на културни институции, които представиха резултати от своите изследвания и професионални практики, свързани с опазването, изследването и популяризирането на книжовното и културното наследство в условията на съвременното информационно общество. В рамките на конференцията бяха разгледани редица теми, посветени на дигитализацията на културното наследство, ролята на библиотеките и архивите като пазители на историческата памет, както и новите технологични и комуникационни възможности за достъп до знание.

Съорганизатори на ежегодния научен форум и дългогодишни партньори в реализирането на конференцията отново са Великотърновският университет „Св. св. Кирил и Методий“ и Университетът по библиотекознание и информационни технологии – София. Благодарност изразяваме и към всички институции, организации и специалисти, които със своето участие и подкрепа допринесоха за успешното провеждане на конференцията и за утвърждаването ѝ като значимо научно събитие в областта на библиотекознанието, архивистиката, културната история и хуманитаристиката.

Официалното откриване на конференцията беше съпроводено с премиера на филма „Възхвала на Търновград“ на Биляна Траянова, а в рамките на съпътстващите събития бе открита и изложбата „Католиците в България XVII – XX век – книжовно-документални свидетелства във фондовете на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ на Националния археологически институт с музей при БАН, организирана под патронажа на пре-

зидента на Република България. В програмата бе включено и награждането в конкурса „Благослов за Търновград“.

В рамките на четири научни сесии бяха представени многобройни доклади, посветени на широк кръг въпроси – от архивното дело и библиотечните системи до дигитализацията на културното наследство, съхраняването на редки и ценни колекции, развитието на дигитални библиотеки и популяризирането на културното наследство в онлайн среда. Особено внимание беше отделено на ролята на новите технологии, включително изкуствения интелект и триизмерното моделиране, в процесите на опазване, изследване и представяне на историческото и книжовното наследство. Представени бяха също изследвания, свързани с книжовната история, архивни колекции, аудиоархиви, старопечатни книги и тяхното опазване, както и различни аспекти от културната памет и националната идентичност.

Конференцията се отличи с активно международно участие. Свои доклади представиха учени и специалисти от Полша, Румъния, Сърбия, Унгария, Хърватия и Република Северна Македония. Техните изследвания допринесоха за по-широк сравнителен поглед върху процесите на дигитализация, съхраняване и популяризиране на културното наследство, както и върху развитието на библиотечните и архивните практики в европейски контекст. Чрез представените примери от различни страни участниците имаха възможност да обменят опит, идеи и добри практики, насочени към модернизирването на библиотечната и архивната дейност.

Представените доклади демонстрираха разнообразието от научни интереси и интердисциплинарния характер на изследванията, свързани с културното наследство – от историята на книгата и библиотеките до съвременните комуникационни и дигитални стратегии за достъп до знание. Значителна част от изследванията поставиха акцент върху взаимодействието между традиционното книжовно наследство и новите дигитални форми на съхранение и представяне на информацията, както и върху ролята на библиотеките като активни културни и образователни центрове.

Както и през предходните години, докладите от конференцията се публикуват в настоящия сборник, който дава възможност

представените научни изследвания и добри практики да достигнат до по-широк кръг специалисти, изследователи и читатели. Електронният формат на изданието позволява достъп до публикациите чрез интернет страницата на Регионална библиотека „П. Р. Славейков“ в раздел „Конференции“ (<https://libraryvt.com/bg/nauchna-konferentsia-biblioteka-veliko-tarnovo/nauchna-konferencia-2025>), като по този начин допринася за по-широкото разпространение на научните резултати и за развитието на професионалния диалог в областта на библиотечното и информационното дело.

От съставителите

Аудио архиви на културната памет: грамофонната плоча – предизвикателства и възможности за опазване

Емилия Боянова
Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“

Audio Archives Of Cultural Memory: The Gramophone Record – Challenges And Opportunities For Preservation

Emilia Boyanova
National Library of Bulgaria „St. St. Cyril and Methodius“

Abstract: *This report examines the challenges associated with the preservation of musical cultural heritage. Focusing on music collections and in particular sound recordings, the emphasis is on the polyvinyl chloride (PVC) gramophone record – a carrier of audio information and cultural memory. The essence and features of the information carrier are outlined, and the physicochemical factors affecting the durability of vinyl records are also examined. An attempt is made to summarize information regarding new technologies and their role in modern strategies for the preservation of sound memory.*

Keywords: *Gramophone record, Music collections, Conservation, Preservation, Polyvinyl chloride (PVC)*

Резюме: Настоящият доклад разглежда предизвикателствата свързани с опазването на музикалното културно наследство. С фокус върху музикалните колекции и по-специално звукозаписите, като акцентът е грамофонната плоча от поливинилхлорид (PVC) – носител на аудиоинформация и културна памет. Очертани са същността и особеностите на носителя на информация, също така са разгледани и физико-химичните фактори, влияещи върху дълготрайността на виниловите плочи. Направен е опит да се обобщи информация по отношение на новите технологии и ролята им в съвременните стратегии за опазване на звуковата памет.

Ключови думи: Грамофонна плоча, Музикални колекции, Опазване, Съхранение, Поливинилхлорид (PVC)

Музиката винаги е била неотменна част от човешката култура – универсален език, чрез който се предават емоции, вярвания, традиции и историческа памет. Тя съществува във всички

общества, независимо от географски или времеви рамки, и изпълнява важна роля в съхраняването на нематериалното културно наследство.

Музикалните документи са 60% от световното нематериално културно наследство, представляващи печатни и непечатни музикални издания, оформящи музикални колекции, които са съществен фактор от културния живот на обществата. Тълкуването, формата на нотация, начинът на изпълнение остаряват, както и носителите на тази информация, но въпреки това музикалните колекции са стабилни, склонни към разширяване и стойността им нараства с времето. Голяма част от институциите на паметта (библиотеки, архиви, музеи) са отговорни за всеки аспект от управлението и достъпът до звуковото наследство, обособени в музикални колекции, предназначени за потребители с профил на музикалното изкуство.¹

Особено важна част от тези колекции са сбирките от звукозаписи – грамофонни плочи, аудиокасети и компактдискове в ролята на архив. Заради своите специфики, тези носители изискват специализирана техника за възпроизвеждане, както и подходящи условия за съхранение. Те са т.нар. машинно четими документи, чието опазване представлява не само техническо, но и културно предизвикателство. През годините опазването на културното наследство и съпътстващите го проблеми придобиват все по-голям интерес, поради което редица организации се фокусират върху запазването на информацията и нейното съхраняване върху различни носители. Наред с ЮНЕСКО има грижата и Международна асоциация на звуковите и аудиовизуални архиви /IASA/, създадена в Амстердам през 1969г., която е една от водещите организации, специализирани в опазването и съхранението на звукозаписи, но не е единствената в тази област. Освен нея, има и други важни институции като Library of Congress, ISO и AES, които също разработват стандарти и дават насоки за правилното съхранение и обработка на аудио материали. В действителност институциите, които съхраняват музикални сбирки използват комбинация от препоръките на тези различни организации, за да могат да осигу-

¹ Боянова, Емилия, 1979 –. Проблеми при опазването на музикално културно наследство. – В: Библиотека. – ISSN 0861-847X. – Год. 30, бр. 2 (2024), с. 215 – 224

рят най-добрата грижа и защита на своите звукозаписни колекции, съобразявайки се с техните специфични нужди и профил.

В хода на времето развитието на технологиите дава възможност музикалната памет да бъде съхранена по нови начини. Институциите на паметта – библиотеки, архиви и музеи – имат съществено значение за съхраняването, дигитализацията и популяризирането на музикалните колекции. За да се разбере по-пълно тяхната специфика и да се осигури оптимална грижа, е важно да се обърне внимание на самия материал, от който са изработени. Типичен пример е виниловата грамофонна плоча, чиято основна съставка е поливинилхлорид (PVC) с наименование по IUPAC – полихлороетен, който е полимер на винилхлорида с обща формула $(C_2H_3Cl)_n$ и е един от най-разпространените термопластични материали в света поради своите ценни свойства, широко приложение, висока химическа устойчивост, бариерни свойства и ниска цена. С откритието на поливинилхлорида започва подемот в музикалната индустрия, а грамофонната плоча накратко започва да се нарича „винил“. Именно физико-химичните свойства на PVC определят трайността на плочите и влияят пряко върху състоянието и запазването на звуковия запис.

Виниловите дискове са изработени от поливинилхлорид (PVC) и малък процент (обикновено по-малко от 25%) пълнители, стабилизатори, пигменти, антистатични вещества и др. Необходима е вътрешна пластификация чрез съполимеризация на винил ацетат с винилхлорид, за да се постигнат необходимите свойства за желаното приложение. Поливинилхлоридът се разгражда химически, когато е изложен на ултравиолетова светлина или на топлина. Фонографските дискове са изложени на високи температури по време на формоване и пресоване. Ако не бъде спряна, тази топлина би била катализатор за продължаващо дехидрохлориране, което представлява отделяне на хлороводород (HCl , който при взаимодействие с вода образува солна киселина) от PVC в резултат на терморазграждане. Следователно стабилизирането се постига чрез добавяне на химикал към смолата по време на производството. Това не предотвратява разграждането, а го контролира, главно чрез консумиране на свободния HCl . Достатъчно ефективно количество стабилизатор

остава в пластмасовия фонографски диск, за да го предпази в продължение на няколко десетилетия след пресоването.²

По същество има три основни фактора, които трябва да се вземат предвид при работа и съхранение на звукозаписи: навлизане на прах и чужди вещества; натиск, който може да причини деформации; и съхранение в стабилна, контролирана среда.

Прахът е смес от частици като фрагменти от човешка кожа, малки минерални или растителни частици, текстилни влакна, индустриален дим, мазнини, пръстови отпечатащи и други органични и неорганични материали. Често в него присъстват соли като натриев хлорид (NaCl) и остри кристали от силициев диоксид (SiO₂). Тази смес съдържа и спори на плесени, гъбички и микроорганизми, които се развиват върху органичния материал в праха.³ Тези замърсители, особено прахът и пръстовите отпечатащи, сериозно влияят върху дългосрочното запазване на звукозаписите, особено на грамофонните плочи.

Прахът, със своята абразивна природа, в комбинация с натиска, упражняван от иглата на грамофона (стилуса), може да надраска стените на звуковата бразда. В точката на контакт се генерира топлина, която предизвиква микроскопично разтопяване на повърхността на плочата. При този процес праховите частици могат да се вградят в материала, което влошава звуковото качество и ускорява износването на носителя.

Съставът на виниловата плоча също оказва влияние върху нейната уязвимост към прах и износване. В естествено състояние PVC е бистър или млечнобял, но за подобряване на свойствата му се добавя около 0,5% въглероден пигмент, известен като Carbon Black или „сажди“. Добавянето му има няколко важни функции:

- **Намаляване на статичния заряд** – PVC е естествен изолатор, който натрупва електричество и привлича прах; саждите разсейват този заряд;

² Laurent, Gilles St. et al. *The Care of Grooved Recordings*. In: HARRISON, Helen P., ed. *Audiovisual Archives: A Practical Reader*. Paris: UNESCO, 1997. p. 250 – 258

³ Bogart, John Van. *Magnetic Tape Storage and Handling: A Guide for Libraries and Archives*. – Washington, 1995

- **По-добра видимост на повреди** – черният цвят улеснява откриването на драскотини;
- **Повишена устойчивост** – пигментът подобрява физическата издръжливост, защитава от UV лъчи и неутрализира свободни радикали, възникващи при окисление.

Натрупването на прах в каналите на плочата не само износва иглата, но и причинява трайни увреждания на записа. Затова съхранението, почистването и правилната употреба на виниловите носители са ключови за запазването на тяхното качество и дълголетие. За да се предотврати проникването на прах и други замърсители, е необходимо прилагането на подходящи превантивни мерки.

Почистването на звукозаписните носители най-често се извършва с дестилирана вода, която не оставя следи, безопасна е и евтина. Водата помага за разпръскване на статични заряди и намалява проводимостта, предизвикана от солни отлагания от пръстови отпечатащи. Тъй като водата не разтваря мазнини, към нея се добавят повърхностноактивни вещества. Прахът обикновено се задържа чрез електростатично привличане, затова само избърсване не е ефективно.⁴

Освен замърсяването, съществено влияние оказват и физическите деформации, причинени от натиск, неправилно съхранение или боравене. Тъй като повърхността съдържа звуковата информация, грижата за нея е от критично значение. Физическите изменения засягат целостта на записа и могат да доведат до трайни дефекти, които са необратими дори при добра поддръжка. Най-често срещаните деформации при грамофонните плочи са пукнатини и изкривяване, затова е важно да се спазват основни правила за съхранение и боравене.

Средата за съхранение е от ключово значение за дълготрайното опазване на грамофонните плочи, тъй като те са чувствителни към външни физически и химически въздействия. За да се гарантира тяхната цялост, е необходимо използване на вътрешни

⁴ Hooper, Lisa and Donald C. Force. Keeping Time: An Introduction to Archival Best Practices for Music Librarians. – Madison: A-R Editions and Music Library Association, 2014

и външни ръкави, както и стабилни кутии или контейнери. По възможност трябва да се избягват продукти на базата на PVC, тъй като двата артикула могат да се слоят при неподходящ климат, в резултат на което се получава ефект на замъгляване върху записа, който при прослушване се чува като съскане.

Затова институциите на паметта трябва да прилагат доказани практики и стандарти, гарантиращи стабилна среда за съхранение, особено за грамофонните плочи – деликатни носители на музикално наследство. Дори кратки отклонения в температурата могат да доведат до деформации на винила и влошаване на звуковото качество. Въпреки относителната устойчивост на виниловите плочи към влага и гъбички, оптималните условия включват T-16 и 18 °C и RH-50%. Спазването на тези параметри е от съществено значение за дългосрочното съхранение и запазване на звуковата информация.

Дори при оптимални температурни условия и контрол на влажността, неблагоприятното влияние на светлината може да компрометира състоянието на виниловите плочи. В действителност светлината се абсорбира от виниловите плочи, но нейното разрушително действие не се появява веднага. Независимо от това, дори краткотрайното излагане на светлина катализира деструкцията на плочите, поради което е желателно да има контрол на светлината. Грамофонните плочи не трябва да се излагат на всякакъв вид светлина, както и на пряка или интензивна. Особено опасна е ултравиолетовата светлина, която може да увреди плочите само за минути. Пряката слънчева светлина повишава температурата и влажността на хартиените обложки, което води до мухлясане и повдигане на лаковото покритие с риск от пълно разрушение.

В развитието на звукозаписната индустрия, поливинилхлоридът (PVC) остава най-стабилният материал за грамофонни плочи, но неговият живот не е неограничен. Грамофонните плочи са изложени на високи температури при производство, което катализира терморазграждането на PVC. Добавянето на стабилизатори забавя този процес, но не го спира. Поради това виниловите плочи трябва да се съхраняват далеч от пряка и интензивна

светлина, за да се избегнат повреди както на плочите, така и на хартиените им обложки.

Въпреки относителната стабилност на PVC, външни фактори и времето все пак оказват влияние върху състоянието на виниловите плочи. Ето защо освен грижите за физическото им съхранение, все по-голямо значение придобива прилагането на съвременни технологични решения.

Един от желаните резултати от технологичното развитие е дигитализацията – процес, чрез който данните (под каквато и форма да са) се превръщат в цифрова форма (електронна форма), с която могат да се обработват с помощта на електронни устройства като компютри и машини за обработка на данни.⁵ Музиката, като неразделна част от живота ни, претърпява значителни промени благодарение на технологиите. Изобретяването на грамофонните плочи улеснява разпространението на музика и преодолява географски бариери. Преходът към цифров запис прави музиката по-достъпна, а технологиите за компресиране позволяват съхранение на големи музикални колекции с високо качество в ограничено цифрово пространство.

Процесът на цифровизация на музикалните колекции не се ограничава само до преобразуване на музика в аналогова форма в нейния цифров еквивалент, тя включва и преобразуване на музика в други форми, а именно ноти на хартия, ноти на микроформи и др. Преобразуването на метаданните, свързани с музиката, която се дигитализира, е съществен компонент от процеса на цифровизация на музиката. Той също така обхваща внедряването на звуково инженерство и технологии, което включва подобряване на качеството на записания звук.⁶

⁵ Бранкова, Мария Симеонова, 1968-. Мултимедийни технологии и специални колекции – трансформации в библиотечния функционален модел в дигитална среда : дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.5. „Обществени комуникации и информационни науки“, докторска програма „Книгознание, библиотекознание и библиография“/ Мария Симеонова Бранкова – София : [М. Бранкова], 2017

⁶ Бранкова, Мария Симеонова, 1968-. Мултимедийни технологии и специални колекции – трансформации в библиотечния функционален модел в дигитална среда : дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Опазването на грамофонните плочи изисква както физически грижи, така и съвременни технологии. По-иновативни са дигиталните бази данни и лазерните грамофони, които сканират плочите без контакт, предотвратявайки допълнителни повреди. Макар дигиталните носители също да имат ограничен живот, дигитализацията остава най-надеждното решение за библиотеки и архиви. След преобразуването оригиналите трябва да се съхраняват при специални условия като архивен фонд.

Днес изкуственият интелект се използва все по-често за обработка на аудиоархиви, а специализиран софтуер за аудио реставрация помага за премахване на шумове, пукане и други дефекти, характерни за старите записи, възстановявайки тяхното автентично звучене.

Виниловата плоча не е просто носител на звук, а ценен културен артефакт, който отразява духа на своето време и е част от световното нематериално културно наследство. Разработването на поливинилхлоридът и внедряването му в музикалната индустрия позволява по-добро разбиране, прогнозиране и контрол върху звукозаписите. Започвайки с вана от поливинилхлорид и главен диск се създават произведения на изкуството, които позволяват пълен контрол над музикалното изживяване. Поливинилхлоридът е само част от това, което прави виниловите плочи специални, те са връзката между науката и музиката и стоят като маркер за човешкия прогрес поколения наред. Опазването им изисква балансиран подход, съчетаващ традиционни грижи с модерни технологии, което гарантира съхраняването на звуковата памет за бъдещите поколения.

Активната роля на институциите на паметта е ключова за дългосрочното съхранение и достъпност на този звуков архив. Поддържането на виниловото наследство е съществен елемент от културната устойчивост и свързването между миналото, настоящето и бъдещето.

по професионално направление 3.5. „Обществени комуникации и информационни науки“, докторска програма „Книгознание, библиотекознание и библиография“/ Мария Симеонова Бранкова – София : [М. Бранкова], 2017

Използвани източници:

1. Боянова, Емилия, 1979-. Проблеми при опазването на музикално културно наследство. – В: Библиотека. – ISSN 0861-847X. – Год. 30, бр. 2 (2024), с. 215 – 224
2. Бранкова, Мария Симеонова, 196-. . Мултимедийни технологии и специални колекции – трансформации в библиотечния функционален модел в дигитална среда : дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.5. „Обществени комуникации и информационни науки“, докторска програма „Книгознание, библиотекознание и библиография“/ Мария Симеонова Бранкова – София : [М. Бранкова], 2017
3. Цветанска, Искра. Проблеми при консервацията и опазването на музикални колекции Лекционен курс по дисциплината „Реставрация и консервация“ към УниБИТ. – София, 2020
4. Bogart, John Van. Magnetic Tape Storage and Handling: A Guide for Libraries and Archives. – Washington, 1995
5. Casey, Mike and Gordon, Bruce. Sound Directions: Best Practices for Audio Preservation [online]. Bloomington, Indiana: Indiana University, 2007 [accessed 2025-10-19]. Available at: https://www.dlib.indiana.edu/projects/sounddirections/papersPresent/sd_bp_07.pdf
6. Hooper, Lisa and Donald C. Force. Keeping Time: An Introduction to Archival Best Practices for Music Librarians. – Madison: A – R Editions and Music Library Association, 2014
7. Laurent, Gilles St. et al. The Care of Grooved Recordings. In: HARRISON, Helen P., ed. Audiovisual Archives: A Practical Reader. Paris: UNESCO, 1997. p. 250 – 258
8. Osborne, Richard. Vinyl : A History of the Analogue Record. – London : Routledge, 2014
9. Prentis, Will, & Gaustad, Lars (eds.). The Safeguarding of the Audiovisual Heritage: Ethics, Principles and Preservation Strategy [IASA-TC 03]. 4th edition. IASA – International Association of Sound and Audiovisual Archives, 2017. 20 p. Available at: https://www.iasa-web.org/sites/default/files/downloads/publications/TC03_English.pdf

Съдържание/Content

Предговор	5
<i>От съставителите</i>	
Уводни думи	12
<i>д-р Иван Александров</i>	
Дигиталната библиотека на Централната университетска библиотека „Михай Еминеску” в Яш: Модерен подход за съхраняване и достъп.....	15
<i>Симона Синзиану, Алина Филимон, Оана Мерчеш</i>	
<i>The Digital Library Of The “Mihai Eminescu” Central University Library Of Iași: A Modern Approach To Preservation And Access</i>	
<i>Simona Sînzianu, Alina Filimon, Oana Mercheș</i>	
Читалня с колекция и архив „Проф. Богдан Богданов, д.н.“: от лична библиотека към дигитален академичен ресурс	25
<i>Ангелина Гимишева, Юлияна Станимирова</i>	
<i>Reading Room With The Collection And Archive Of „Prof. Bogdan Bogdanov, D.Sc.“: From Personal Library To Digital Academic Resource</i>	
<i>Angelina Gimisheva, Yuliyana Stanimirova</i>	
Унапређење дигитализације библиотечке грађе кроз пројектне активности у народној библиотеци „Стеван Сремац“ – Ниш.....	38
<i>Соња Шуковић, Александра Аџић</i>	
<i>Enhancing The Digitization Of Library Materials Through Project-Based Activities At The “Stevan Sremac” Public Library In Niš</i>	
<i>Sonja Sukovic, Aleksandra Adzic</i>	
Зачувување, дигитализација и популаризација на движното културно наследство во библиотеките.....	49
<i>Аница Милева, Гонца Анастасова</i>	
<i>Preservation, Digitization And Popularization Of Movable Cultural Heritage</i>	
<i>Anica Mileva, Gonca Anastasova</i>	

**Между духовната пробуда и скеча или за илюстрацията
в рекламната стратегия на българската католическа
периодика от началото на XX век..... 64**

доц. д-р Васил Загоров

*Between Spiritual Awakening And Sketch: On Illustration
In The Advertising Strategy Of Bulgarian Catholic Periodicals
At The Beginning Of The 20th Century*

Assoc. Prof. Dr. Vasil Zagorov

**Книги, библиотеки и печати: по следите на книжовните
колекции на българските католически ордени (1878 – 1944)..... 79**

гл. ас. д-р Габриела Ангелова

*Books, Libraries, And Seals: A Study Of The Book Collections
Of The Bulgarian Catholic Orders (1878 – 1944)*

Assist. Prof. Dr. Gabriela Angelova

**Медийното представяне на българското културно наследство
като част от публичния образ на страната 95**

гл. ас. д-р Марина Маринова

*The Media Representation Of Bulgarian Cultural Heritage
As Part Of The Country's Public Image*

Assoc. Prof. Dr. Marina Marinova

**Диалог с изкуствения интелект за краеведската дейност
и дигитализирането на книжовно-документалното наследство 106**

д-р Светослава Димитрова-Станева, гл. ас. д-р Гергана

Янчева, гл. ас. д-р Камелия Планска-Симеонова

*Dialogue With Artificial Intelligence On Local History Activities
And The Digitization Of Literary And Documentary Heritage*

Dr. Svetoslava Dimitrova-Staneva, Senior Assistant Dr. Gergana

Yancheva, Senior Assistant Dr. Kamelia Planska-Simeonova

**Участието на Народна библиотека „Иван Вазов“ в проект
PressMint: дигитални ресурси в контекста на споделеното
европейско наследство 119**

Иван Крачанов, Димитър Минев

*The Participation Of National Library Ivan Vazov In The Pressmint Project:
Digital Resources In The Context Of A Shared European Heritage*

Ivan Kratchanov, Dimitar Minev

**Виртуална възстановка на олтар от средновековна църква в
археологически обект „Шушманец“, Великотърновско 131**

проф. д-р Николай Кънев, доц. д-р Пламен Събев

*Virtual Restoration Of An Altar From A Medieval Church
In The „Shushmanets“ Archaeological Zone, Veliko Tarnovo*

Prof. Dr. Nikolay Kanev, Assoc. Prof. Dr. Plamen Sabev

Петко Р. Славейков и скритото зад QR кода (проект за популяризиране на живота и делото на Петко Р. Славейков чрез кратки видеа, посредством QR код)	144
<i>д-р Атанаска Стамболийска, д-р Симеон Бояджиев</i>	
<i>Petko R. Slaveykov And The Hidden Behind The QR Code (a project on the popularization of the life and work of Petko R. Slaveykov on short videos, accessible through a QR code)</i>	
<i>Dr. Atanaska Stamboliyska, Dr. Simeon Boyadzhiev</i>	
Опазване, дигитализиране и популяризиране на поезията на търновския творец Николай Колев – Поета	148
<i>Людмила Тодорова</i>	
<i>Preservation, Digitization And Popularization Of The Poetry Of The Veliko Tarnovo Artist Nikolay Kolev – The Poet</i>	
<i>Lyudmila Todorova</i>	
Дигитални ресурси в библиотечната система на Република Северна Македония	158
<i>доц. д-р Милен Михов</i>	
<i>Digital Resources In The Library System Of The Republic Of North Macedonia</i>	
<i>Assoc. Prof. Dr. Milen Mihov</i>	
Разширен хронологичен доклад за развитието на Прима-Софт ООД и Софт.Либ ООД, приноса към библиотечното дело и дигитализацията	170
<i>Ивайло Георгиев, Виолина Георгиева</i>	
<i>Expanded Chronological Report On The Development Of Prima-Soft And Softlib And Our Contribution To Library Work And Digital Transformation</i>	
<i>Ivaylo Georgiev, Violina Georgieva</i>	
„Писменото съкровище по Долен Дунав“ – дигиталната памет на региона и нейното значение за културната идентичност	177
<i>Николай Господинов</i>	
<i>“The Written Treasure Of The Lower Danube” – The Digital Memory Of The Region And Its Importance For Cultural Identity</i>	
<i>Nikolay Gospodinov</i>	
Портретът „Христина Морфова и Людмила Проконова“ на Елисавета Консулова-Вазова като част от националното културно наследство: опазване и популяризиране	190
<i>д-р Мария Бранкова</i>	
<i>The Portrait “Hristina Morfova And Lyudmila Prokopova” By Elisaveta Konsulova-Vazova As Part Of The National Cultural Heritage: Preservation And Promotion</i>	
<i>Dr. Mariya Brankova</i>	

**Аудио архиви на културната памет: грамофонната
плоча – предизвикателства и възможности за опазване 198**

Емилия Боянова

*Audio Archives Of Cultural Memory: The Gramophone Record –
Challenges And Opportunities For Preservation*

Emilia Boyanova

**За Диплогафията или Двойното счетоводство и търговската
терминология в документи на Евлогий и Христо Георгиеви
(из архива на Евлогий и Христо Георгиеви при НА-БАН)..... 207**

Георги Георгиев

*On The Diplographic Or Double-Entry Bookkeeping In The Commercial
Records Of Evlogi And Hristo Georgievi (from the archives of the Evlogi
and Hristo Georgievi brothers at the Bulgarian Academy of Sciences)*

Georgi Georgiev

**История и статут на Националното сдружение на общините
в Република България..... 223**

д-р Светослав Мишев

*History And Status Of The National Association Of Municipalities
In The Republic Of Bulgaria*

Dr. Svetoslav Mishev

**Ориенталската ръкописна колекция в Националната библиотека
„Св. св. Кирил и Методий“ (формиране, състав, разкриване) 235**

д-р Невена Граматикова

*The Oriental Manuscript Collection In The „St. St. Cyril And
Methodius“ National Library (Formation, Composition, Disclosure)*

Dr. Nevena Gramatikova

**Християнски елементи на движимото културно наследство
и взаимодействието между Църква и Държава за тяхното
съхранение, употреба и популяризиране..... 250**

ст. ик. Павел Гърбов

*Christian Elements Of Movable Cultural Heritage And The Interaction
Between Church And State For Their Preservation, Use And Promotion*

Stavr. Economos Pavel Garbov

Великият молебен богородичен канон на Теодор Дука Ласкар 256

проф. хабил. д-р Димитър Кенанов

The Great Litany To The Virgin Mary By Theodor Doukas Laskaris

Prof. Habil Dr. Dimitar Kenanov

**За значението на маргиналиите в старопечатните книги
(По материали от библиотеката при Шуменския
университет „Епископ Константин Преславски“)..... 281**

гл. ас. д-р Данко Георгиев

*On The Significance Of Marginalia In Old Printed Books
(Based On Materials From The Library Of The Shumen University
„Bishop Konstantin Preslavski“)*

Chief. Assist. Prof. Dr. Danko Georgiev

**Рестаурация на книжни материали от фонда
на Регионален Исторически Музей – Шумен..... 296**

Галина Якимова

*Restoration Of Book Materials From The Fund Of The Regional
Historical Museum – Shumen*

Galina Yakimova

**Хибридно наследство: „Приказка за приказни герои“ като мост
между детската литература, музиката и дигиталното бъдеще..... 302**

Мая Паскова, д-р Габриел Георгиев

*Hybrid Heritage: “A Tale Of Fairy-Tale Heroes” As A Bridge Between
Children’s Literature, Music, And The Digital Future*

Maya Paskova, Dr. Gabriel Georgiev

**Поредицата „Златна библиотека“ и приносът ѝ
за адаптирането на класическата литература
за детската публика през 30-те – 40-те години на XX в. 312**

проф. д-р Алберт Бенбасат

*The Golden Library Series And Its Contribution To The Adaptation Of
Classical Literature For Children’s Audiences In The 1930s And 1940s*

Prof. Dr. Albert Benbassat

**Екологично устойчиви биотехнологии за опазване
на писменото културно наследство 325**

гл. ас. д-р инж. Искра Цветанска

*Environmentally Sustainable Biotechnologies For The Preservation
Of Written Cultural Heritage*

Assist. Prof. Dr. Eng. Iskra Tsvetanska

**Учебници и практически ръководства
от калоферския учител Никола Начов 334**

доц. д-р Александър Ковачев

*Textbooks And Educational Support Materials
By The Teacher Nikola Nachov*

Assoc. Prof. Dr. Alexander Kovachev

**Търновецът Джорджо Момчев –
благотворителна и обществена дейност 346**
проф. д-р Светла Атанасова

*Georgio Momchev From Turnovo – Charity And Public Activities
Prof. Dr. Svetla Atanasova*

**Аспекти от прилагане защитата интересите на държавата
като собственик и пазител на документите от Националния
архивен фонд. Нормативни основания, предизвикателства
и анализи на критериите за достъпност на документите
и повишаване цените на услугите 353**
д-р Тихомир Тонков

*Aspects Of Implementing The Protection Of The Interests
Of The State As The Owner And Custodian Of Documents
From The National Archival Fund. Normative Grounds,
Challenges And Analyses Of The Criteria For Accessibility
Of Documents And Increasing The Prices Of Services
Dr. Tihomir Tonkov*

**Популяризиране на движимото културно
наследство сред „дигиталните туземци“ 365**
ас. д-р Стефка Чернева

*Promoting Movable Cultural Heritage Among “Digital Tribesman”
Assistant Dr. Stefka Cherneva*

**Съхраняване и популяризиране на местно културно
наследство чрез краеведските сайтове на Регионална
библиотека „Стилиан Чилингиров“ – Шумен 374**
Николай Лазаров

*Preservation And Promotion Of Local Cultural Heritage Through The
Regional Studies Websites Of The “Stilian Chilingirov”
Regional Library – Shumen
Nikolay Lazarov*

**Литературата като инструмент за социална промяна:
участието на РБ „П. Р. Славейков“ в проекта G-BOOK 3 ..... 382**
Мартина Янкова-Радолова

*Literature As A Tool For Social Change: The Participation
Of The Rb “P. R. Slaveykov” In The G-Book 3 Project
Martina Yankova-Radolova*

**Библиотекаря в годините на Поликризите –
как да поддържа благополучието? 390**
Йоана Чапска

*The Librarian In A Polycrisis World – How To Foster Well-Being?
Joanna Chapska*

- Библиотека НУ-УБ „Гоце Делчев“ Штип
и културно наследство: состојба и дејности..... 408**
Јована Рилак
*Library Of The NI-UL „Goce Delchev“ Shtip
And Cultural Heritage: Status And Activities*
Jovana Rilak
- Петте најголеми библиотеки во Европа
и нивните културни наследства 418**
Билјана Миладинова, Ирена Тонева
The Five Largest Libraries In Europe And Their Cultural Heritage
Biljana Miladinova, Irena Toneva
- Устойчиво развитие, иновации, застој. Бележки към актуалното
състояние на българската библиотечна наука и практика..... 428**
доц. д-р Евгения Русинова
Sustainable Development, Innovation, Stagnation.
Notes On The Current State Of Bulgarian Library Science And Practice
Assoc. Prof. PhD Evgeniya Rusinova
- Едиционната дейност на Съюзите „Отец Паисий“ (1928 – 1943) –
явление в българското книгоиздаване..... 436**
Николай Поппетров
*The Publishing Activities Of The „Father Paisii“ Unions (1928 – 1943) –
A Phenomenon In The Bulgarian Book Publishing*
Nikolay Poppetrov

БИБЛИОТЕКИ – ЧЕТЕНЕ – КОМУНИКАЦИИ

Двадесет и четвърта национална научна
конференция с международно участие

Велико Търново, 13 – 14 ноември 2025 г.

Българска

Първо издание

Научна

Съставители: проф. Ивелин Иванов
д-р Иван Александров

Формат 60x90/16

Печатни коли 28,5

Печат: Печатница „Сира“ Велико Търново